

T.C.
KOCASINAN KAYMAKAMLIĞI
Kocasinan Rehberlik ve Araştırma Merkezi M¼d¼rl¼ė¼

VELİLER İÇİN

OKUL KORKUSUNU BİLİYORUM

Okul korkusunun yaygınlığı, tüm okul çocukları içerisinde
%2'yi oluşturmaktadır.

© Her hakkı mahfuzdur.

Kayseri/Kocasinan Rehberlik ve Araştırma Merkezi M¼d¼rl¼ğ¼n¼n izni olmadan dok¼manların hiçbir kısmı kopya, kayıt, basım veya herhangi bir şekilde diğ¼er y¼ntemlerle basılı veya elektronik ortamda çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

BÜLTEN NO:1

BAZI ÇOCUKLARDA OKUL KORKUSU OLABİLİR!

Bu kitapçık, okul korkusunu tanıyabilmeniz ve çocuklarınızda bu korkuyla karşılaştığınızda anne-baba-yakın evre olarak yapabilecekleriniz/yapmanız gerekenler hakkında bilgi sahibi olmanız için hazırlanmıştır.

Korkuyorum anneciğim ellerin nerede
Okşa benim saçlarımı rüyaya bedel
Garip ninnilerle uyut beni,
Korkuyorum yaşamaktan ki, çok güzel

Fazıl Hüsnü DAĞLARCA

İÇİNDEKİLER

Bir Büyüme Masalı; Okul Korkusu	5
Okul Korkusu ve Özellikleri.....	6
Okul Korkusunun Nedenleri.....	8
Okul Korkusunun Belirtileri.....	11
Anne-Babaya Öneriler.....	14
Aile Tutumları.....	17
Kaynakça.....	20

Bir Büyüme Masalı: Okul Korkusu...

İlköğretim 1. sınıf öğrencisi olan Umut B., son iki aydır şiddetli karın ağrısı, kusma ve ateş öyküsüyle başvurdu. Fizik incelemesi normal olarak bulundu. Umut B.'nin yakınmalarının okula başlamasıyla birlikte ortaya çıkması ve tatil günlerinde olmaması psikolojik nedenli olduğunu düşündürdü. Umut, üç çocuklu, orta sosyo ekonomik düzeyde bir ailenin en küçük çocuğuydu. Küçüklüğünden beri ailesine özellikle de annesine çok düşküdü. Akranlarına göre narin yapısı dikkati çekiyordu. Sessiz, sakin ve korku dolu davranış. örüntüsünün altında oldukça zeki bir çocuktü. Yapılan psikometrik incelemesi sonucunda zihinsel gelişiminin, görsel algılamasının ve ince motor eşgüdümünün yaşıyla uyumlu olduğu bulundu. Ancak annesiyle olan bağlanma örüntüsünün kuruluş biçimi Umut'un sorunu hakkında önemli ip ucu niteliğinde idi. Umut okuldan korkuyordu. Okuldayken, ya çok sevdiği annesine bir şey olursa o ne yapardı? Okula gitmediği zamanlarda neşeli, uyumlu bir çocukken, okula gittiği zaman yaklaştıkça acıdan kıvranmaya başlıyordu. Umut küçüktü ve "Bu yıl okula gitmese de olur" diyordu annesi... Umut B'nin sorunu seneye geçer miydi?

Anne, çocuğun kendisinden ayrılıp, yukardaki örnekte olduğu gibi, okula başlamasını istemez ve bunu çok dolaylı ve ince iletilerle çocuğa aktarır. Anne, çocuğa o okula başladığında kendisinin bütün gün onu bekleyeceğini, bunu yaparken onu çok özleyeceğini, birlikte ne kadar güzel zaman geçirdiklerini anlatmaya başladığında ve bunu uzunca bir zaman sürdürdüğünde, çocuk okula başlamayı adeta annesine ihanet etmekle eş anlamlı tutmaya başlar ve okula gitmek istemeyebilir.

Okul korkusu ve Özellikleri

Korkuda diğer duygular gibi yaşamın bir parçasıdır ve çocuklarda sık rastlanan bir tepkidir. Normal korkular çocukların çevresine uyum sağlamasının bir yoludur. Bir yanıla çocukların güvende olmasını sağlar.

Çevresini henüz tanımayan küçük bir bebeğin tanımadığı şeylerden korkması çok normaldir. Yaşla birlikte yaşanan korkuların içeriği de değişmektedir. 2-6 yaş arasındaki okul öncesi çocuklar en çok korku yaşayan gruptur. Bunun nedeni, korkuların gelişiminin toplumsal gelişim ve kişilik gelişiminin yanında zihinsel gelişimle de ilgili olmasıdır. Çocuklar bu yaşta henüz zihinsel olarak onlarla başedebilecek düzeyde olmadıkları için soyut varlıklardan korkarlar. Bu dönem çocukları hayaletlerden, devlerden, yalnız bırakılmaktan, karanlıktan korkarlar. Daha büyük çocuklar ise yaralanma gibi bedensel tehlike durumlarından korkarlar. Büyüdükçe çevreden gelebilecek tehlikeleri değerlendirebilen çocuklarda bu korkuların azalması beklenir. Çünkü çocuğun zihinsel gelişmesi ve çocuğun çevreyi tanıma oranının artması, korkulacak nesne ve durum sayısını azaltır. Ancak anne ve babanın yanlış tutumları nedeni ile bu geçici korkular uzun yıllar devam edebilir.

Okul korkusu ise çocuğun uyum sağlamasını engelleyen korkulardandır. Bu korku her çocukta rastlanan bir durum olmayıp, ortaya çıkması halinde çocuğun akademik yaşantısını olumsuz etkileyerek anne babayı çaresiz bırakabilir.

Ayrılık kaygısının en tipik ve en sık görülen örneğidir.

- ✚ Okul korkusu okula giden çocukların yaklaşık %2'sinde görülür.
- ✚ Daha çok ilköğretime başlandığı dönemde görülse de, yuvaya başlayan çocuklarda ve ergenlerde de görülebilir.
- ✚ Çeşitli derecede psikosomatik belirtiler görülür. Bunlar: mide bulantısı, karın ağrısı, kusma, baş dönmesi, şeklindeki bedensel yakınmalardır.
- ✚ Bununla birlikte bazı araştırmalar korkuyla birlikte depresyon, psikotikya da zorlamalı nevroz gibi psikolojik bozukluklarında ortaya çıkabildiğini göstermektedir.
- ✚ Bu çocuklar utangaç davranırlar ve aile bireyleri dışındaki yabancı kişilerle sosyal ilişki kurmakta güçlük çekerler. Bu nedenle arkadaş ilişkilerinde ve sosyal faaliyetlerinde güçlük çekerler.
- ✚ Ailelerine çok bağımlıdırlar. Yanlarında anne ya da babaları olmadan sınıfa girmek istemezler.
- ✚ Anne babalarından ayrıldıklarında kendilerinin ve aile bireylerinin başına kötü şeyler geleceğinden korkarlar.
 - Okula gitmeyip evde kaldıklarında mutludurlar.
 - Genelde başarı kaygıları yüksek olan, uyumlu ve aşırı onay bekleyen çocuklardır.
 - Okulda disiplin sorunu yoktur.
 - Öğrenme ve başarı motivasyonu genellikle yüksektir.

Okul korkusunun Nedenleri

OKUL KORKUSUNUN NEDENLERİ

Anne-Babaya Bağlı Nedenler

- ✚ Korkuların büyük çoğunluğu temel ihtiyaçların karşılanamamasından ya da karşılanamayacağı endişesinden kaynaklanır. Bunların içinde bir çocuk için en büyük korku anne babadan ayrı düşmek ve terkedilmektir. Okul korkusunun temelinde de doğal korkuların en önemlisi olan anne babadan ayrılma korkusu yatmaktadır.
- ✚ Anne baba ile sıcak ilişkilerin kazandırdığı güven duygusuyla çocuk kendi kararlarını kendi verecek olgunluğa erişecektir. Ancak ailede anne baba geçimsizliği ve şiddet ortamı olduğu için çocuklara gerekli sevgi gösterilemiyor ve taşıyabilecekleri sorumluluklar verilmiyorsa özgüven eksikliği ile bereaber korkular ortaya çıkabilir.
- ✚ Özellikle annenin çocuğunun okula başlaması konusunda endişelerini yansıtması çocukta okula karşı korku oluşturabilmektedir.
- ✚ Taşınma, maddi sorunlar, hastalık, yakın birinin ölümü, gibi stress, yaratan olaylardan birinin ya da bir kaçının olması okul korkusunda etkili olabilmektedir. Okul korkusunda çoğu zaman korkulan şey anneden ayrılmaktır. Boşanma, annenin hastalanması, kardeş doğumu gibi annenin ilgisini zorunlu olarak azaltan, çocuk için anneden ayrılma sayılabilecek her türlü olay sorunu tetikleyebilir.
- ✚ Korkunun önemli nedenlerinden bir diğeri anne babanın aşırı koruyucu tutumudur. Aşırı koruyucu ve kollayıcı tutumda, çocuk sürekli olarak “aman düşersin, aman hasta olursun, çocuklara sokulma döverler, sen karşıya geçemezsin dur ben geçireyim” gibi uyarıları duyarlar. Çocuk adım atsa yanında biri vardır ve yardıma hazırdır. Özgürlüğü bu denli kısıtlanmış bir çocuk neyin tehlikeli, neyin tehlikesiz,olduğunu öğrenme fırsatı bulamaz. Çocuğun başına bir şey gelecek korkusuyla çocuğun üstüne bu kadar düşmek çocuğun sadece özgürlüğünü kısıtlamaz, çocuğun ürkek, pasif, ve bağımlı bir kişilik yapısı geliştirmesine neden olur.böyle çocuk okul korkusuna ve diğer korku ve kaygılara daha açık hele gelir.
- ✚ Disiplin aracı olarak kullanılan korkular “bak hav hav geliyor seni yer” çocukta uyumsuzluğa ve kaygılara neden olabilmektedir.
- ✚ Çocuğa sorunlarla başedebilme becerisinin okul öncesi dönemde kazandırılmaması, okul korkusuna neden olabilmektedir.
- ✚ Yetersiz uyku çocukluk çağında bitkinliğin en önemli nedenlerinden biridir. Araştırmalar sabah yorgunluğunun şaşırtıcı sayıda okula karşı isteksizlik vakasına neden olduğunu göstermektedir.

Okula Bağlı Nedenler

- ✚ Okul, çocukların birbirleri ile sosyal ilişkiler kurmalarına olanak sağlayan bir yerdir. Sınıf arkadaşlarıyla oynayan konuşan çocuklar ait olma hissini tadarlar. Arkadaşlık ilişkileri istediği gibi gitmeyen çocuğun yaşadığı dışlanma çocuğu üzer ve okula gitmek istemez.

- ✚ Okul başarısızlığı okul korkusunun önemli nedenlerinden birisidir. Çocuklar düşük performanslarından utanır ve alay edilmekten kaçınmak için okula gitmek istemeyebilirler.

Bunun dışında;

- ✚ Duyarsız ve sürekli emir veren öğretmen ya da başka bir okul personeli,
- ✚ Çocuğun kendini tedirgin hissettiği bir oturma düzeni,
- ✚ Çocuğun gerçekleştirmekte zorlandığı etkinlikleri yapmaya zorlanması,
- ✚ Şiddetin ve belirsizliğin sürdüğü bir okul ortamı,
- ✚ Okulda veya okul yolunda fiziksel olarak tehdit edici bir yerin ya da kişilerin olması okul korkusuna yol açabilir.

Çocuğa Bağlı Nedenler

- ✚ Çocuk anne babasının yokluğunda anne ya da babasına bir şey olacağından korktuğu için okula gitmek istemeyebilir.
- ✚ Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu olan çocukların bazılarında okula karşı isteksizlik gözlenebilir. Davranışlarını kontrol etmekte zorlanan, sabırsız ve kuralları sevmeyen bu çocuklar, kuralların olduğu okul ortamına uyum sağlamakta güçlük çeker ve okula gitmek istemeyebilir.
- ✚ Disleksisi olan çocuklar da okula karşı isteksiz olur. Disleksi okuma bozukluğu diye tanımlanır ve özgül öğrenme güçlüğü tablosudur. Akademik olarak sınıftan geri olduğunu farkeden bu çocuklar kendilerini kötü hisseder. Buna okula gelmeye isteksizlikte eşlik edebilir.
- ✚ Yaygın gelişimsel bozukluğu ve bazı kişilik bozukluklarında ayrılma ile ilgili kaygı olur, fakat bu ayrılık kaygısından çok yaşadıkları soruna bağlı bir durum olarak değerlendirilir.

Okul korkusunun Belirtileri

Okul Fobisinin Ön Belirtileri:

- ✚ Baş ağrıları,
- ✚ Karın ağrıları, bulantıkusma hissi,
- ✚ İştahsızlık, keyifsizlik,
- ✚ Uyku düzeninde bozukluklar, huzursuzluklar
- ✚ İstek, enerji kaybı,
- ✚ Alınganlık, sinirli olma,
- ✚ Okul faaliyetlerine pasif yaklaşma,
- ✚ Anneye bağımlılık, içe kapanıklık ve utangaçlık,
- ✚ Özellikle yabancı kimselerle iletişime girememe,
- ✚ Okulda ve evde nedensiz ağlama, kavga ve dikkat çekmeye yönelik davranışlar,
- ✚ Evde kalma konusunda aşırı ısrar ve söz dinlememe,
- ✚ Sürekli bahaneler bulma,
- ✚ Okul sorumluluklarının yerine getirilmesinde aksamalar.

Bunları Dinleyin ve Gözlemleyin!...

- ✚ Neşesiz, uykuya dalmakta güçlük çekiyorsa.
- ✚ Ödevlere karşı ilgisi azalmış ve sonunda bir gün okula gitmeyeceğini söylüyorsa,
- ✚ Neden olarak, öğretmenden korktuğunu ya da arkadaşının kendisini rahatsız ettiğini söylüyorsa,
- ✚ Çocuklar çoğu zaman evde rahattır ancak okul korkusu şiddetlendikçe çocuk hem evde de hemde okul da huzursuzlanıyorsa,
- ✚ Bağlı ve bağımlı oldukları aile bireyini bir yere bırakmıyor ve peşinde dolaşıyorsa,
- ✚ Okul etkinliklerine karşı pasif içe kapanık veya korkulu davranıyorsa; okulda daha çok ağlamaya kavga etmeye dikkat çekmeye başlamışsa,
- ✚ Öğretmenden sık sık izin isteyip onunla dışarı çıkmak istiyorsa,
- ✚ Okulda ve evde nedensiz yere ağlamaya, kavga etmeye ve dikkat çekmeye çalışmaya başladıysa,
- ✚ Okula giderken ağlama, hastalanma ya da okula gitmeyi istememe davranışları geliştiriyor ve evde kalmasına izin verilince bunlar birdenbire kayboluyorsa,
- ✚ Okula gitmediği için suçluluk duymuyorsa,
- ✚ Kendini aşağı gösteren durumlar, yalnızlaşma, hırçınlaşma var ise,
- ✚ Kendi aşırı eleştiren davranışlar sergiliyorsa
- ✚ Tıbbi temeli olmayan bedensel şikayetler İştahsızlık ve uykusuzluk mide bulantısı gibi şikayetler var ise,
- ✚ Sık sık hasta olmadığı halde baş veya karın ağrısı bahane ederek şikayet ediyorsa.

Okul fobisi düşünülmelidir.

Anne Babalara Öneriler

ANNE BABAYA ÖNERİLER

Okul korkusu olan çocukların ele alınmasında anne babanın okul rehber öğretmeniyle ve sınıf öğretmeni ile işbirliği çok önemlidir.

Çocuklar okula gitmek istemedikleri için cezalandırılmamalı, suçlanmamalı, okula gitmesinin gerekliliği konusunda tüm aile fertleri ve öğretmen tarafından net bir tavır sergilenmeli, çocuğu okula özendirici ve destekleyici olunmalıdır. Okulun önemi çocuğun anlayacağı bir dille açıklanmalıdır. Okula gitmeden önce yapılan uzun vedalaşmalar çocuğun uzun süreli bir ayrılık kaygısını tetikleyeceğinden, kısa bir veda yeterlidir. Çocuğun sınıfa katılımı aşamalı olarak gerçekleştirilebilir, ancak çocuk mutlaka okula gelmelidir. Okul fobisi kendini gösterdiğinde ve ailenin çabaları sonuçsuz kaldığında, çocuk okula gitmeyi ciddi biçimde reddediyorsa, bir çocuk psikiyatrisine danışılmalıdır.

- ✚ Sabırlı, tutarlı ve kararlı bir tavır içinde olunuz. Sorunu görmezlikten gelmek ve bir sonraki yıla havale etmek; ancak çözümü zorlaştırır.
- ✚ Okul korkusuyla baş etmede yapılacak ilk iş çocuğun olabildiğince çabuk okula geri dönmesidir. Çocuğu okula gitme zorluğu nedeniyle cezalandırmayın, küçük düşürücü sözlerle aşağılamayın. Çocuğun bunaltısı ile oluşan belirtileri şımarıklık, ilgi çekme arzusu ya da sizi kızdırmak için yapılan davranışlar gibi yanlış yorumlamaktan kaçının.
- ✚ Eğer çocuğunuzun sağlığı konusunda endişeli iseniz doktor kontrolü yararlı olacaktır. Aksi halde okula gönderin ve öğretmeni durumdan haberdar edin, çocuğunuz ciddi bir şekilde hastalanırsa sizi arayıp haber vermelerini isteyin.
- ✚ Okula gitme vakti dışında bir zamanda çocuğunuzla okul korkusu hakkında konuşun. Çocuğunuz okula geç kaldığında, servisi kaçırdığında, mutlaka onu okula göndermek için başka çözümler geliştirin ve en kısa zamanda okula gönderin. Bazen çocuğunuz kendiliğinden eve dönebilir, bu durumda da yapmanız gereken onu okula geri göndermektir.
- ✚ Çocuğunuzun akranları ile zaman geçirmesine yardımcı olun. Okula gitmediğinden dolayı çocuğu suçlamamalı, çocuğun korkusu ve gözyaşlarıyla alay edilmemelidir.
- ✚ Okula gitmediği için çocuk suçlanmamalıdır. Bu sıkıntılı durumun geçici olduğunu, bazı başka çocuklarda da görüldüğünü ve kolaylıkla iyileştiğini çocuğa anlatılmalıdır.
- ✚ Evde drama yaparak okuldaki ilişkiler canlandırılabilirsiniz.
- ✚ Ona gününüzün nasıl geçeceğini anlatıp, onunla gününün nasıl geçtiği hakkında konuşmak her ikinizi de rahatlatır. Çocuğun endişeleri, duyguları üzerinde konuşmak, hem sıkıntısını paylaşmasını hem de anlaşıldığını hissedip rahatlamasını sağlar.
- ✚ Anne babanın beklenti düzeyini gerçekçi kılıp çocuğa zaman tanınması korkuyu yenmesini kolaylaştırabilir... Çocuk okula başlamadan önce okul ve öğretmenler tanıtılmalı okul ve öğretmenlerle ilgili doğru olmayan abartılı şeyler anlatılmamalı .
- ✚ Anne baba kendi öğrencilik fotoğraflarını gösterebilir, anılarınızı anlatabilirsiniz.

- ✚ Eğer sorun zor ise çocuğun bir iki saatliğine daha sonrada tam gün okula gitmesini sistematik bir yaklaşım kullanarak sağlayın.
- ✚ Okulda olduğu zamanlardaki ayrılığın geçici olduğunu anlatılmalıdır.
- ✚ ocuk okula gideceği gün, aile üyelerinin sıradan bir gnmş gibi davranmaları, korkuyu çağrıştıracak ya da tetikleyecek davranımlardan uzak durmaları gerekmektedir.
- ✚ Vedalaşmaları abuk ve kısa süreli tutarak, gerekli açıklamaları yapıp, ayrılıkların doğal olduğu hissettirebilir.
- ✚ çocuğa neden okula gitmesi gerektiği ve gitmezse neler kaçıracağı anlatılmalıdır.
- ✚ Okul alışverişlerine çocukla birlikte çıkmak ve satın alınan araç ve gereerle ilgili mülkiyet duygusu geliştirmesine yardımcı olmak okulu sevmesini sağlayabilir.
- ✚ Okulla ve öğretmeniyle yapıcı işbirlikçi bir diyalogun kurulması çocuğun yanında öğretmeninin eleştirilmemesi gerekmektedir.

Bu durum birkaç haftayı geçmedikçe normal olarak kabul edilmekte ve okul fobisi olarak adlandırılmamaktadır. Ancak durum, birkaç hafta sürdüğünde ve çocuğun okuldan soğumasına yol atığında, evde uygulanan yöntemlerden hiçbir sonuç alınamadığında, okula bakış ocuk için bir tür fobiye dönüşmüştür denebilir. Bu noktada bir uzmandan destek alınması uygun olacaktır.

Okul fobisinin çocuklara zararları nelerdir?

Okul fobisi çocuğun okuldan, sosyal faaliyetlerden ve öğrenme yaşantısından uzaklaşmasına neden olduğundan, akademik ve sosyal gelişmeyi ciddi bir biçimde etkilemektedir. Okul fobisi özellikle kronik olduğu takdirde, ergenlik döneminde yaşanan sorunlardan daha zorlu birtakım psikolojik sorunların oluşumuna yol açar. Tedavi geciktirildiğinde süreç uzayabileceği gibi başka psikiyatrik sorunlar da duruma eklenebilir. Yapılan araştırmalar kklğnde okul fobisi gösteren çocukların bir kısmının ileriki yaşlarda sosyal fobi tanısını aldıklarını göstermiştir. Erken müdahale edilmesi çocukların bu sorun nedeniyle yaşayacakları sosyal ve akademik olumsuzlukları en aza indirgeyebilmektedir.

Çocukların yetiştirilme tarzları ve anne baba tutumları ile kişilik özellikleri okul fobisinin ortaya çıkışında etkilidir. alışmalar bu çocukların ebeveynlerinin de aşırı koruyucu, kollayıcı, kaygılı ve depresif mizaçlı olduğunu ve çocuklarının her istediğini yapan, net tavırlar sergileyemeyen, çocukların bireyselleşmesine, güven sağlamasına izin verebilecek ortamlar yaratmayan kişiler olduğunu göstermektedir. Bu ailelerin sıklıkla çocuklarının bedensel sağlığıyla çok ilgili oldukları ve onların sürekli gözlerinin önünde olmasından memnunluk duydukları gözlenmektedir.

Aile Tutumları

AİLE TUTUMLARI

Anne baba tutumları da davranış problemlerine neden olabilmektedir. Anne-baba tutumları anne-babanın demokratik, otoriter, duyarsız, mükemmelci, ihmalkci, hükmedici, cezalandırıcı, koruyucu veya reddedici tutumlarının çocuk üzerinde çok farklı etkileri olabilmektedir

Demokratik anne-baba tutumuna sahip aile ortamında, anne babalar sıcak ve ilgilidir. Karşılıklı sevgi ve saygı çerçevesinde çocuğun varlığına ve isteklerine saygı duyulmakta, sabırlı ve duyarlı bir şekilde çocuklar dinlenmekte, aile içinde verilecek olan kararlarda çocukların görüşleri alınmakta, çocuğun duygularına değil, davranışlarına sınır konulmakta, eleştiri, kişiliğe değil, yaptığı işe yönelik yapılmaktadır. Çocuğa güven duyulmakta ve çocuk desteklenmektedir. Uyulması gereken kurallar önceden belirlenmiş ve sınırları çizildiği için, çocuk, hangi davranışı yaptığıında ödül, hangi davranışı yaptığıında ceza alacağını bilmektedir. Bu tutuma sahip aile içinde yetişen çocukların genellikle, sosyal yeterliliğe sahip, becerikli, yardımsever, arkadaş canlısı, diğer insanların gereksinimlerine duyarlı olan, ne istediğini bilen, özgüven ve sosyal sorumluluk sahibi çocuklar oldukları görülmektedir.

Otoriter tutuma sahip anne-babalar, çocuğun nedenini kavrayamadığı yasaklar koymakta, kişiliğine yönelik eleştiriler yöneltmekte, çocuğa fiziksel cezanın yanında sözlü cezalar da vermektedirler. Korku nedeniyle ya da anne babasının olası bir patlamasını engellemek için iyi davranan çocuklar, otoriteden uzak olduklarında onlara hizmet edecek olan içsel disiplini geliştirememektedirler. Otoriter ailede yetişen çocuklarda, sevginin esirgenmesi ve sık uygulanan cezalar nedeniyle, olumsuz benlik algısı, kendine güvensizlik, isteksizlik, çekingenlik ve pasif bir kişilik yapısı, özellikle erkek çocuklarda yüksek saldırganlık gibi olumsuz davranışlar geliştiği, özgüven eksikliği ve anne-babalarının kendilerini sevmediklerine dair inançlar geliştirilmesi nedeniyle, çocuklar; okulda ve çevrede saldırgan, yaramaz, başkalarına zarar veren ve derslerinde başarısız olan çocuklar durumuna düştükleri belirlenmiştir. Aşırı baskıcı ve otoriter bir aileye sahip olma, böyle bir ailede çocuğun sürekli azarlanarak eleştirilmesi, kıskançlık, ilgisizlik ve sevgisizlik yaşanması çocuğun çözemediği korku, kaygı, yalnızlık ve aşağılık duygusu gibi faktörler tırnak yeme davranışının sergilenmesine neden olmaktadır.

Aşırı hoşgörölü anne-babalar, çocuklarına karşı sıcak ve sevecen olmakla beraber, çocuklarını hiçbir şekilde kontrol etmemekte, çocuklarının bütün konularda kararlarını kendilerinin vermelerine izin vermekte, çocuğa sınırsız haklar tanımakta, çocuğun davranışlarına hiçbir sınırlama getirmemekte, bazen de ihmale varan bir şekilde hatalı davranışlarını bile büyük bir hoşgörü ile karşılayarak kabul etmektedirler. Bu tutuma sahip anne babalar, çocuk kasıtlı olarak çevresine zarar verse bile bu davranışını kabul etmediklerini belirten bir tepki göstermemektedirler. Bu tutum içinde yetişen çocuklar kendilerini güvensiz hissetmekte, benmerkezci olmakta, asi ve saldırgan davranışlar sergilemektedirler. Yaşamlarında sınırları öğrenemedikleri için başkalarıyla işbirliği yapamamakta, bu nedenle sosyal ilişkilerde başarısız olmaktadırlar. Neyin doğru, neyin yanlış olduğu öğretilse bile, uygulama ve denetleme düzensiz olduğundan, davranışlara sınır çekilmediğinden, verilen cezalar çok yetersiz kalmakta ve çocuk doğru davranışı kazanamamaktadır. Yaşamaları gereken deneyimleri kazanamadıkları ve aileden ayrılıp sosyal hayatın içine girdiklerinde gereğince hazırlanamadıkları için çoğunluğa uyamamakta, beceriksiz, çekingen, sakar ve korkak görünmektedirler.

Dengesiz ve tutarsız tutuma sahip anne babalar, bir gün hoşgörü ile karşılanan davranışı, bir diğer gün cezalandırmakta, çocuklarından bir şey yapmasını istediklerinde ve ceza verdiklerinde de nedenini açıklamamaktadırlar. Çocuğa eğitim verilirken, anne-babanın çocuğun normal bir davranışına aşırı tepki göstermemesi, dengeli, tutarlı ve kararlı bir tutum içinde olmaları, çocuğun neyi yapıp neyi yapmayacağını öğrenmesine yardımcı olmaktadır. Bu şekilde davranan anne babalar, aynı zamanda çocuğun sosyalleşme çabasına katkıda bulunmaktadır. Sürekli dengesiz ve kararsız tutum içinde olan anne-baba kendi tutarsızlıklarını çocuklarına da aktarmakta ve sürekli tutarsız davranış ve tutumlarla karşı karşıya kaldığı için çocuk da şaşırmakta; korkular, kuruntular ve ilgiyi üstüne çekecek sorunlar çıkarmaktadırlar.

Aşırı koruyucu tutuma sahip anne babalar, gerektiğinden fazla kontrol, özen ve ilgi gösterilerek çocuğun her türlü ihtiyacını karşılamakta, her türlü hareketine ve ilişkisine sınırlamalar getirmekte, çocuk adına her türlü kararı vermekte, çocuğun gereksinim duymadığı olaylarda bile müdahale etmekte, çocuğun yapması gereken birçok şeyi, çocuk üzülmesin, yorulmasın, zorlanmasın düşüncesiyle kendileri yapmaktadır. Böylece, çocuğun bağımsız davranmasını ve kendine güven duymasını engellemekte, savunmasız, çabuk uyum gösteren, diğer kimsele aşırı bağımlı, dıştan denetimli, sürekli başkalarının yönetiminde olmaya eğilimli, güvensiz ve utangaç bir kimlik kazanmalarına neden olmaktadır. Bu tutuma sahip ailede yetişen çocuklar, kendi yaşamlarındaki olaylardan kendilerini değil, başkalarını sorumlu tutmaktadırlar. Hatta bu bağımlılık çocuğun yaşamı boyunca sürebilmekte ve aynı koruyucu tutumu gelecekte eşinden de bekleyebilmektedir. Evde aşırı bir koruma ve yardım ortamı içinde yetişen çocuk, aile bireyleri arasında dengeli, iyi huylu ve mutlu bir izlenim bırakabilmekte, ancak ev dışında, bu özenden yoksun olduğu bir çevrede, örneğin okulda, çekingen, mutsuz ve beceriksiz olabilmektedir. Aşırı koruyucu anne-baba davranışları, çocuklarda okul fobisinin ortaya çıkmasına, gece altınıslatmalara, içine kapanmaya ve utangaçlık görülebilmesine neden olmaktadır.

Reddedici ve itici tutuma sahip anne-babalar, çocuğu çeşitli nedenlerden dolayı istememekte ve ona karşı düşmanca duygular beslemektedirler. Bu tutuma sahip ailede yetişen, reddedilme duygusunu yaşayan, anne babalarının sevgi, ilgi ve şefkatinden yoksun olan çocuklarda olumlu bir benlik saygısı ve özgüven duygusu gelişmemekte, sürekli bir şeyi ya da sahip olduklarını kaybetme korkusu ve insanlara güvensizlik duygusu gelişmektedir. Beklenen davranışları gösterdiği halde, yine de kabul edilmeyen çocuk, onaylanan ve onaylanmayan davranışlarının ayrımını yapmada güçlük çekmektedir. Bu tür bir ortamda yetişenler, normal çocukların canlılığından yoksun olup, sevgisizlikten kaynaklanan duygusal bir açlık içindedirler.

Denetleyici ve yargılayıcı bir tutum içinde olan anne babalar, çocuğun tutum ve davranışlarını değiştirme amacı taşımaktadırlar. Denetleyici anne babaların çocukları, sürekli bir denetim altında oldukları için, bu çocukların en küçük yanlışları ve yaramazlıkları gözden kaçmamakta; hemen üstünde durulmakta ve düzeltme yoluna gidilmektedir. Çocuğun kurallara sıkı sıkıya uyması beklenmekte ve durum ve koşullar ne olursa olsun, anne-babaya boyun eğmesi gerekmektedir. Yargılayıcı tutumda ise; anne ve babalar sürekli olarak, çocuğun davranışlarını "iyi", "kötü", "ayıp" biçiminde değerlendirdiğinden, çocuklar küçük yaştan itibaren yargılama tutumunu içselleştirmektedirler. Yargılayıcı tutum, çocuğun kendisini anlaşılmamış, itilmiş, haksızlığa

uğramış birisi olarak görmesine neden olmakta, böylece çocuk, iletişimi kesip, savunmaya geçmeye ve karşılık vermeye zorlanmaktadır.

Çocuklarını olumsuz yönde sürekli eleştiren, kısıtlayan, onların duygu ve düşüncelerini doğal bir biçimde ifade etmesini engelleyen anne babalar, pısrık, çekingen, içine kapalı, alıngan bireyler yetiştirmektedirler.

Farklı tutumlarda yetişen çocuklarda farklı davranışlar gelişmektedir. Çocuğun kendisine güvensizliği, içdenetim özelliğine sahip olmayışı ve kendi ayaklarının üzerinde duramayışı büyük ölçüde, hatalı anne-baba tutumlarından kaynaklanmaktadır. Rol model olan anne-babanın tutumu, gelişmekte olan çocuğun kişiliğini etkilemektedir. Kişilik gelişiminin büyük oranda tamamlandığı bilinen erken çocukluk döneminde, çeşitli nedenlerden ötürü ortaya çıkan davranış problemleri, çocuğun ileriki yaşamında arkadaşlarıyla ve sosyal çevresiyle olan etkileşimlerini olumsuz yönde etkileyecektir. Dolayısıyla, davranış problemlerinin erken dönemde belirlenmesi, nedenlerinin öğrenilmesi, çözümü ve davranışın kalıcı hale gelmemesi açısından oldukça büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle, çocuklarda görülen davranış problemlerinin ve bu problemlerin ortaya çıkmasına neden olan anne baba tutumlarının belirlenmesi gerekmektedir. Ayrıca, bu araştırmanın sonuçlarının iyi ilişkiler kurabilen, sağlıklı, mutlu ve başarılı çocuklar yetiştirmede anne-babalara ve onlara rehberlik yapabilecek öğretmenlere yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Yavuzer, H. (2004). Ana-Baba ve Çocuk. 17. Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yeşilyaprak, B. (1991). Yeni Bir Kardeş Gelirken, AnneBabaların Korkulu Rüyası: Kıskançlık, Yaşadıkça Eğitim, 18, 28-31.

Geçtan, E. (2006). İnsan Olmak. İstanbul: Metis Yayınları.

Cüceloğlu, D. (2005). İkimizdeki Çocuk. 36. Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Cüceloğlu, D. (1996). Yeniden İnsan İnsana. 13. Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Derman M. ve Başal H. (2013). Okulöncesi Çocuklarında Gözlenen Davranış Problemleri ile Ailelerin Anne-Baba tutumları Arasındaki ilişki, Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.
<http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423869291.pdf> Erişim tarihi 15 Eylül 2015.

Ereymiş, S. Bellibaş, E. Özbaran B. Demiral Büküşoğlu, N. Altıntoprak, E. Bildik, T. Korkmaz Çetin,S. (2009) Ayrılma Anksiyetesi Olan Okul Öncesi Yaş Grubu Çocukların Annelerinin Mizaç Özellikleri, Türk Psikiyatri Derneği, 2009;20(1) :14-21 .

Tamar, M. Özbaran, B. (2004). Çocuk ve Ergenlerde Depresyon, Klinik Psikiyatri ,2004;Ek 2:84-92,

Yurtbay, T. (1997). Okul Fobisi Vakalarında Depresif Belirti İncelenmesi,. Düşünen Adam; 1997, 10 (3) :40-46
http://www.dusunenadamdergisi.org/Ing/DergiPdf/DUSUNEN_ADAM_DERGISI_505f4adf4494445fb8bc3ee9bd470450.pdf Erişim tarihi 15 Eylül 2015.

Soysal, Ş. Bodur, Ş (2004), Bir Büyüme Masalı: Okul Korkusu, Sürekli Tıp Eğitim Dergisi(STED), 2004 Cilt 13 sayı 6 <http://www.ttb.org.tr/STED/sted0604/masal.pdf> Erişim tarihi 15 Eylül 2015,

Özcan, Ö. Kılıç G. B. Aysev, A. (2006) Okul Korkusu olan Çocukların Ana Babalarında Ruhsal Bozukluklar: Türk Psikiyatri Dergisi, 2006;17(3): 173-180 <http://www.turkpsikiyatri.com/C17S3/okulKorkusu.pdf> Erişim tarihi 15 Eylül 2015,

Kuzucu, Y. (2014). Küçükler için Büyüklere,, Geliştirilmiş 4. Baskı, Pegem Akademi.

Dörtoğlu Ç. T. (2009) Okul Fobisi: Tanım, Nedenleri, Belirtileri ve Ailelere Öneriler.
http://www.tavsiyeeğiyorom.com/makale_3594.htm Erişim Tarihi 28 Eylül 2015

KOCASINAN REHBERLİK VE ARAŐTIRMA MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ

Fatih Mah. Fevzi Fevzioğlu Cad. Açık Sk. No:22 PK.38010

Kocasinan / Kayseri

Telefon: 0 (352) 231 68 07

Belgegeçer: 0 (352) 231 76 96

İnternet Adresi: www.kocasinanram.meb.k12.tr

e-posta: 169918@meb.k12.tr

